

NUSIKALTIMŲ PREVENCIJOS PATIRTIS LIETUVOJE 1918 – 1940 M.: ANTOLOGINĖ APŽVALGA (2000)

Rėmėjai: Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras

Tyrėjas: V. Andriulis

Šiuo tyrimu siekiama apžvelgti tarpukario Lietuvoje (1918–1940 m.) vykdytą nusikaltimų prevencijos politiką, atskleisti pozityvią ir negatyvią patirtį, kurią būtų galima pritaikyti šiuo metu vykstantiems panašioms nusikalstamumo procesams kontroliuoti.

Tyrimo ašis – 1930–1940 m. lietuvių autorių publikacijų tyrimas, kuriame atsiskleidžia pagrindinės to meto nusikalstamumo problemos, diskusijos ir siūlomi būdai joms spręsti. Tyrime apžvelgiami pagrindiniai to meto teisinio reglamentavimo, susijusio su nusikalstamumo prevencija, ypatumai – įstatymų leidybos raida, bausmių (sunkiųjų darbų kalėjimo, paprastojo kalėjimo, arešto, piniginės baudos) ir alternatyvių poveikio priemonių (lygtinio atleidimo nuo bausmės, bausmės vykdymo atidėjimo) sistema, procesinės nuostatos, ypatingą dėmesį skiriant kardomosioms priemonėms (paso atėmimui, pasižadėjimui neišvykti iš gyvenamosios vietos, laidavimui, įkaitui, namų areštui), taip pat nepilnamečiams taikytoms kardomosioms priemonėms (atidavimui tėvų priežiūrai, siuntimui į vienuolyną ar drausmės ir auklėjimo įstaigą), mažamečių justicijos ypatumams (mažamečių teismai); taip pat apžvelgiama visuomenės įtraukimo ir išitraukimo į nusikalstamumo prevenciją problematika bei Lietuvos tarpukario teisės mokslo nusikalstamumo prevencijos klausimais situacija.

Tyrimo pagrindu parengta antologinė apžvalga apima keletą pagrindinių krypčių. Pirmą, analizuojant tarpukario Lietuvos prevencijos mokslo ir socialinės politikos klausimus (nusikaltimų augimo priežastys, nusikalstamumo profilaktika, įgimto nusikaltėlio problema, žmogžudysčių priežastys Lietuvoje, alkoholizmas ir nusikaltimai, filmų įtaka nusikaltėjams), atskleidžiamos bendrosios nusikaltimų prevencijos problemos ir jų sprendimų raida, ypatingas dėmesys kreipiamas nepilnamečių teisės pažeidimų prevencijai (nepilnamečių atsakomybės problemos, nepilnamečių priežiūros problemos, nepilnamečių auklėjimo sistemos problemos, nepilnamečių baudžiamųjų bylų teisenos problemos, vaikų delinkventų psichologijos problemos). Antra, aptariami prevencijos, vykdytos Lietuvos bei užsienio šalių (Latvijos, Didžiosios Britanijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Japonijos) pataisos institucijose, ypatumai, ypatingą dėmesį skiriant Lietuvos ir užsienio valstybių nepilnamečių pataisos įstaigų funkcionavimo problemų apžvalgai. Trečia, pateikiami bendrieji tarptautinių institucijų prevencinės veiklos bruožai – apžvelgiama 1918 – 1940 m. tarptautinių institucijų sistema, vykę tarptautiniai penitenciariniai kongresai, Baudžiamosios ir penitenciarinės komisijos bei Pirmojo tarptautinio kriminologinio kongreso darbai.

Publikuota: Nusikaltimų prevencijos patirtis Lietuvoje 1918–1940 m. Antologinė apžvalga. Vilnius, Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras, Teisės institutas, Justitia, 2000; Andriulis V. Nepilnamečių teisės pažeidimų prevencijos problemų sprendimai Lietuvoje 1918 - 1940 m. Teisės problemos. 2000. Nr. 3/4.